

FINSPÅNG

Digitaliseringsstrategi för Finspångs kommun

D.nr: KS 2018.0549.005

Version: 2018-09-10

Veronica Lachan, Digitaliseringsstrateg

Digitaliseringsstrategi för Finspångs kommun

Finspångs kommun
612 80 Finspång
Telefon 0122-85 000 • Fax 0122-850 33
E-post: kommun@finspang.se
Webbplats: www.finspang.se

Innehåll

Bakgrund	1	Automation, robotar och Artificiell	
Syfte	2	Intelligens (AI)	7
Mål	2	Systemintegration – en	
Definition av digitalisering	2	förutsättning för effektiva och	
Enklare vardag för		automatiserade digitala	
privatpersoner och företag	3	tjänster	9
Med medborgaren i centrum	3	Digitaliseringens roll för de	
Enklare och öppnare		globala målen och en hållbar	
förvaltning stödjer innovation		utveckling (Agenda 2030)	9
och delaktighet	4	Delmål	10
Högre kvalitet och effektivitet		Digital kompetens och ett minskat	
i verksamheten	4	digitalt utanförskap	10
Tillgänglighet	5	Digital trygghet	12
Kommunens webbplatser	5	Digital innovation och samverkan	12
Sociala medier	5	Samutnyttjande av digitala tjänster	12
E-tjänster	5	Öppen standard – öppna data och	
Kundcenter – en väg in	6	öppna API:er	13
Ett uppkopplat liv skapar nya		Digital ledning	13
möjligheter för välfärden	6	Digital infrastruktur och	
Sakernas internet (Internet of		förutsättningar för digital	
Things - IoT)	6	utveckling	13
		Källor	15

Bakgrund

Vi befinner oss i något som kan liknas vid ett paradigmskifte i det moderna samhällets historia - jämförbart med industrialiseringen. Den digitala transformationen bidrar till att vi kan göra helt nya saker och att saker vi tidigare gjort kan göras på helt nya sätt. Digitaliseringen påverkar hela samhället i grunden och vad det kommer innebära på sikt för människor, branscher och vår miljö är svårt att förutspå. Vad vi kan vara säkra på är att den pågående digitaliseringen innebär en stor omställning som påverkar oss alla.

Förväntningarna på den kommunala servicen ökar. Idag förväntar sig privatpersoner och företagare att snabbt, enkelt och säkert kunna sköta sina ärenden, få tillgång till information och ha möjlighet till inflytande via digitala kontaktvägar. Digitaliseringen har blivit ett av de viktigaste verktygen för fortsatt utveckling och effektivisering av den offentliga sektorn. För många är digitala kontaktvägar förstahandsvalet, men samtidigt finns det människor som inte är digitalt delaktiga och riskerar ett utanförskap, när samhällsnyttiga funktioner flyttar ut på internet.

Finspångs kommun måste, liksom många av landets övriga kommuner, ta hänsyn till framtidens demografiska utmaning med en ökande äldre befolkning, samtidigt som den arbetsföra delen av befolkningen endast ökar marginellt. Digitalisering utgör en möjlighet för kommunen att fortsätta utveckla och behålla en god service och samtidigt hantera kostnaderna.

Digitalisering skapar nya möjligheter för det uppkopplade samhället. Informationstekniska lösningar blir mer kraftfulla, integreras i olika processer, sammankopplas och kommuniceras trådlöst. Allt kan i större utsträckning göras på distans. Finspång ligger inte i fas med omvärlden, men når framåt steg för steg. Genom digitala lösningar kan vi göra livet lättare för alla som bor och verkar i Finspång. Detta samtidigt som vi använder kommunens resurser på ett effektivare sätt.

Syfte

Syftet med strategin är att förbättra Finspångs kommuns förutsättningar för digital utveckling genom att peka ut färdriktningen med gemensamma mål och insatsområden.

Mål

Finspångs kommuns övergripande mål och vision¹ är vägledande för inriktningen och prioriteringen för digitaliseringen. Med digitaliseringens hjälp vill vi skapa en förbättrad service i form av en enklare, mer tillgänglig och öppnare förvaltning för kommunens invånare, företag och besökare, samtidigt som vi skapar högre kvalitet och effektivitet i verksamheterna.

Definition av digitalisering

Digitalisering innebär att digital kommunikation och interaktion mellan människor, verksamheter och saker blir självklara. Möjligheten att samla in, tolka, tillämpa och utveckla allt större kvantiteter av data digitalt medför att det uppstår utvecklingsmöjligheter inom de flesta områden.²

Då digitaliseringen förändrar vad vi gör, hur vi gör och vad som går att göra innebär utvecklingen en omvälvande förändring, en transformering av samhället. En transformering innebär något mer än utveckling. Det innebär att det som varit fasta hållpunkter, delar som utgör en helhet, själva kartan, radikalt förändras till något nytt. Såväl förutsättningar, former och processer som produktion, varor och tjänster blir annorlunda och nya även om de svarar mot såväl generella och tidlösa behov som mer tidsbundna och specifika.

¹ "Finspång är den attraktiva kommunen i en spännande region där vi skapar utveckling och livskvalité genom samverkan, öppenhet och nytänkande."

² Digitaliseringskommissionens definition av digitalisering.

Enklare vardag för privatpersoner och företag

”Privatpersoner och företag kan på ett enkelt och säkert sätt få kontakt med, ta del av information och sköta sina ärenden med offentlig sektor. Det är enkelt för alla att utöva sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter.”³

Det ska vara enkelt att hitta information och ta del av de tjänster som Finspångs kommun erbjuder. Privatpersoner och företagare ska inte behöva lämna samma uppgifter flera gånger och de ska heller inte behöva veta hur ansvaret mellan olika verksamheter ser ut eller bemötas på ett alltför olikartat sätt.

Digitaliseringen ska ske med beaktande av människors olika förutsättningar att använda informationsteknik. Kommunens tjänster ska vara tillgängliga för alla. Därför behöver olika kontaktvägar erbjudas, baserat på privatpersoners och företags förmåga och val: personligt besök, kontaktcenter, telefon, e-post, sms, sociala medier eller e-tjänster.

Med medborgaren i centrum

”Digitala tjänster ska, så långt det är möjligt och där det är relevant, vara förstahandsval i den offentliga sektorns kontakter med medborgare och företag.”⁴

Digitalt först är regeringens program för digital förnyelse av det offentliga Sverige som genomförs under 2015–2018. Programmet är en viktig del i arbetet med att stärka styrningen och samordningen på området och skapa en enklare, öppnare och effektivare förvaltning.

Finspångs kommun ska prioritera digital service i första hand och erbjuda personlig service där det behövs. Digitala tjänster ska, så långt det är möjligt, vara förstahandsvalet för privatpersoner och företag i kontakten med kommunen. Samtidigt måste vi värna om medborgarnas rättigheter, integritet och säkerhet.

Individens behov är utgångspunkten i kommunens digitalisering. Administrativa gränser är ointressanta ur ett medborgarperspektiv. För att lyckas med digitaliseringen måste vi lyfta blicken och sätta den egna verksamheten i ett större sammanhang. Vi måste jobba med perspektivet utifrån och in och sätta dem vi är till för – privatpersoner och företagare - i det första rummet. Nödvändigheten att vara digitalt delaktig griper in i allas vardag. Vi måste bli bättre på att samarbeta över verksamhets- och organisationsgränserna.

³ Sveriges Kommuner och Landsting, Strategi för eSamhället 2011

⁴ Sveriges Kommuner och Landsting, Strategi för eSamhället 2011

Enklare och öppnare förvaltning stödjer innovation och delaktighet

”Offentlig information finns tillgänglig elektroniskt, vilket skapar möjligheter för privatpersoner, företag och organisationer att skapa innovativa tjänster. Den personliga integriteten garanteras och skapar tillit till en öppen förvaltning som erbjuder insyn, dialog och delaktighet. Fler deltar i värdeskapandet och samhällets samlade utvecklingsförmåga tas tillvara.”⁵

Med ökad öppenhet och transparens i offentlig verksamhet kan privatpersoner och företag jämföra kommunens service, som underlag för egna beslut och eget agerande. Enligt dataskyddsförordningen (GDPR)⁶ ska privatpersoner och företag själva ha kontroll över sin personliga information och kunna kontrollera när och hur den används.

Offentlig förvaltning har inte enbart ett uppdrag att leverera fakta och information utan bör även fungera som en plattform för dialog och aktivt söka synpunkter från privatpersoner och företagare. Genom att använda olika digitala kanaler och särskilda IT-verktyg för medborgardialog, bidrar vi till en ökad jämlikhet och tillgänglighet, samtidigt som fler kan vara med och påverka.

Samtidigt som tillgången till information och öppenhet ska vara så stor som möjligt måste hänsyn tas till den personliga integriteten. Informationssäkerhet är nödvändig för att se till att informationen kan användas efter behov, i förväntad utsträckning och inom önskad tid, samtidigt som den inte kommer obehöriga till del.

Högre kvalitet och effektivitet i verksamheten

”Verksamhetsutveckling stöds av IT. IT används som ett strategiskt verktyg och bidrar till att verksamheter utvecklas, kvalitetssäkras och att de samlade resurserna utnyttjas mer effektivt. Information kan nås och användas enkelt av den som behöver och har rätt till informationen i verksamheten. Detta bidrar till att offentlig sektor ses som en modern och attraktiv arbetsgivare.”⁷

Digitalisering är en pågående process för att möta samhällsutvecklingen och ska inte marginaliseras till en IT-fråga. Digitaliseringen handlar om strategiska ställningstaganden och bör vara en given ledningsfråga och en integrerad del av verksamhetsutvecklingen.

Genom att se digitala verktyg som en förutsättning kan verksamheter ägna sig mindre åt rutinärenden och mer åt personliga möten och annat kvalificerat arbete. Risken för fel minskar samtidigt som kvaliteten och effektiviteten ökar, när rätt person enkelt får tillgång till rätt information i rätt tid. En digital förvaltning skapar en enhetlig ärendehantering och handläggningen blir inte lika personrelaterad.

⁵ Sveriges Kommuner och Landsting, Strategi för eSamhället 2011

⁶ Dataskyddsförordningen, General data protection regulation (GDPR) gäller som lag i alla EU:s medlemsländer från och med den 25 maj 2018.

⁷ Sveriges Kommuner och Landsting, Strategi för eSamhället 2011

Tillgänglighet

Människor kommunicerar idag via många olika kanaler och väljer nya arenor för att ta del av information, service och tjänster samt göra sin röst hörd. Medborgarnas förväntningar på kommunens tillgänglighet och service ökar och verksamheterna kommer behöva ge service på andra tider och andra platser än vad vi gör idag. Kommunens ambition är att möta medborgarna där de finns. En väl utbyggd IT-infrastruktur och tillgång till e-tjänster gör att ärenden kan utföras när som helst under dygnet.

Kommunens webbplatser

Webbplatserna är viktiga informationskanaler som kommunen själv äger och kontrollerar funktion och innehåll på. För många intressenter är webbplatserna den enda kontakten de har med kommunen. Därför är det viktigt att de grundläggande uppgifterna som kommunen har i sitt uppdrag hanteras och utvecklas på ett korrekt sätt via webbplatserna. Några exempel på detta är god tillgänglighet, funktionalitet för tydlig information i samband med samhällsstörningar, utöva tillsyn och ge information. Kommunens webbplats www.finspang.se är dessutom navet för att nå kommunens e-tjänster och blanketter via *Mina sidor*.

I dagsläget finns sju externa webbplatser och ett intranät i Finspångs kommunkoncern. Moderna, effektiva och användarvänliga webbplatser - även på mobila plattformar - med hög tillgänglighet och säkerhet är en hygienfaktor för vidare utveckling av e-tjänster och koncernens digitala kommunikation. En kommungemensam lösning och samordning ska eftersträvas för bästa koncernnytta utifrån funktionalitet, säkerhet, kompetens och ekonomi.

Sociala medier

Även om webbplatser och intranät är några av koncernens viktigaste digitala kanaler, målgruppsanpassas och samspekar kommunikationen med andra digitala kanaler som sociala medier, bloggar och digitala informationstavlor.

E-tjänster

För att underlätta enkla vardagsärenden som exempelvis felanmälan, ansöka om bygglov eller färdtjänst ska digitala e-tjänster erbjudas. E-tjänster ska vara lätta att hitta, användarvänliga, likartade och samordnade. Med rätt utformade tjänster kan privatpersoner och företagare själva göra en del av jobbet som idag belastar kommunens verksamheter. När en allt större del av rutinkommunikationen mellan invånare och tjänstemän sker via e-tjänster kan mer tid avsättas för direktkontakt för de som har mer komplexa ärenden eller föredrar det personliga mötet.

Finspångs kommun ingår i ett samarbete kring e-tjänster – Cesam Öst – där e-tjänsteutvecklingen följer ett livshändelseperspektiv. Det innebär att utvecklingen av digitala tjänster ska stödja de olika livshändelser som en privatperson eller företagare ställs inför. Att starta företag, att vänta och få barn eller att söka och gå till arbete är exempel på livshändelser. I utvecklingen av e-tjänster innebär det att blanketter inom samma område förs samman i en och samma e-tjänst, men i förlängningen även att arbetet kan ske på ett gränsöverskridande sätt. Exempelvis skulle det vara möjligt att, på kommunens *Mina sidor*,

ansöka om bygglov i boendekommunen, samtidigt som en anmälan för anslutning till kommunalt vatten och avlopp görs för sommarstugan i en annan kommun.

Privatpersonen eller företagaren ska kunna följa sitt ärende och se aktuell status genom hela handläggningsprocessen. Genom att använda *Mina sidor* ska användaren kunna överblicka vilka ärenden som är pågående och vilka ärenden som är avslutade. Genom funktionen *Mina meddelanden* ska användaren kunna ta del av aktuella meddelanden från handläggaren och utläsa beslut i ärendet.

Det är viktigt att utveckla e-tjänster i dialog med användarna. Kommunerna inom Cesam Öst måste ta reda på hur behovet ser ut och vilka problem användarna ställs inför. Detta för att öka användningen av de digitala tjänsterna.

Cesam Östs vision är att alla externa blanketter (det vill säga alla kommunens blanketter som fylls i av privatpersoner och företag idag) ska vara digitala år 2020. *Mina sidor* ska vara plattformen för alla kommunens e-tjänster, vilket ställer krav på en samordnande funktion i framtagandet av nya e-tjänster.

Samarbetet i Cesam Öst gäller enbart för externa e-tjänster, kopplade till privatpersonen. För att kunna skapa interna e-tjänster krävs det att Finspångs kommun har resurser i form av en intern e-tjänstutvecklare.

Kundcenter – en väg in

För att underlätta kontakten med Finspångs kommun finns planer på ett kundcenter, vars funktion blir att hjälpa privatpersoner och företagare i olika ärenden. I de allra flesta fall kan medarbetarna på kundcentret lösa ärendet utan att tjänstemän ute i verksamheterna behöver kopplas in. I övriga fall hjälper kundcentret till att förmedla ärendet så att det hamnar på rätt ställe.

Ett kundcenter är kommunens ansikte utåt. Genom att erbjuda ”en väg in” behöver inte den som ringer, mejlar eller besöker kommunen hålla reda på vem som gör vad eller vilka telefontider en viss verksamhet har. Servicen blir snabbare och effektivare, samtidigt som fler vägar öppnas in i kommunen.

Ett uppkopplat liv skapar nya möjligheter för välfärden

Sakernas internet (Internet of Things - IoT)

Genom billiga sensorer och datasystem som är så små att de kan rymmas på ett chip, stort som en nagel, har det blivit möjligt att koppla upp de saker vi omger oss med. Internet of Things eller *Sakernas internet* är samlingsnamnet för när våra maskiner, fordon, gods, hushållsapparater, kläder och andra saker kan kommunicera med varandra, anpassa sig till situationer och medverka till att skapa smarta, attraktiva och hjälpsamma miljöer, varor och tjänster. I stort sett allt kan kopplas upp idag, vilket gör att man börjat använda sig av ett annat begrepp – Internet of Everything (IoE). Det begreppet kan vara att föredra när inte bara saker utan även djur och människor kopplas upp med sensorer.

Sakernas internet är en central del av digitaliseringen i samhället och någonting som Finspångs kommun bör förhålla sig till och ha med i den innovativa utvecklingen. Det finns flera positiva effekter av att låta koppla upp våra saker. Vi kan göra saker när de verkligen behövs - när det är mest ekonomiskt eller miljösamt - istället för att följa ett schema eller ett rutinemässigt utförande. Resurser kan sparas och vi kan jobba proaktivt istället för reaktivt. Uppkopplade saker kan ofta automatiseras, vilket bidrar till en effektivare process där tiden kan användas till andra, mer komplexa, saker. Vi kan följa rörelsemönster hos människor som av olika skäl behöver tillsyn och på så vis bli effektivare, men även skapa trygghet. Alla våra uppkopplade saker bidrar dessutom med stora mängder data, som kan analyseras och bidra till att förbättra befintliga produkter och tjänster.

Sakernas internet ger stora möjligheter för välfärd och samhällsbyggnad. Inom hälso- och sjukvården pratar man ofta om välfärdstjänster. Välfärdsteknik inkluderar bland annat digitala trygghetslarm, tele- och videokommunikation, sensorer i hemmet, övervakning på distans, enklare och säkrare medicinering samt effektivare och säkrare vårdprocesser, men det kan även handla om att, som privatperson, kunna mäta och få överblick över sin egen hälsa med blodvärden, puls och fysisk aktivitet.

Sakernas internet kan även bidra till att underlätta skötsel av och höja säkerheten i kommunens fastigheter och lokaler. Det kan handla om alltifrån sjukhus, skolor och äldreboenden till idrottshallar och lagerlokaler, där sensorer kan skicka signaler om underhållsbehov och exempelvis behov av snöskottning av tak för att förhindra snöoras.

Man pratar även om den smarta staden, som kan bidra till såväl miljö- som stadsutveckling. Belysning med sensorer som tänder lampor där människor är i rörelse gör promenaden trygg och miljövänlig. Papperskorgar med sensorer som skickar signaler om när de behöver tömmas effektiviserar sophämtningen och ger positiva effekter på miljön. Stadens vattennivåer kan övervakas och varna vid kritiska nivåer. Det finns även möjlighet att bevaka vattnets kvalitet och att upptäcka om vattnet förorenats.

Automation, robotar och Artificiell Intelligens (AI)

Automation är när man överlåter till en maskin eller ett program att utföra ett arbete. Majoriteten av den automation som skett fram till idag bygger på teknik eller program som utformas för att utföra en uppgift på ett förbestämt sätt. Det som skiljer program med artificiell intelligens (AI) från andra typer av program och robotar är att de kan tänka själva. Med AI kan maskinerna förstå omvärlden och ta egna beslut.

AI kan enkelt beskrivas som intelligens som uppvisas av maskiner. Den kan också definieras som program som efterliknar mänskligt beteende och tänkande eller datorprogram som kan utföra uppgifter som normalt kräver mänsklig intelligens. Med utvecklingen av AI börjar vi även kunna automatisera kognitiva uppgifter och problemlösning som inte är förutsägbar. AI kan inte på egen hand utföra något manuellt arbete, men AI kan vara en del i ett program som används för att styra en robot.

AI finns redan idag i hjälpsamma vardagsföremål som kameror, projektorer, bilar och i appar som kan laddas ner till våra mobila enheter. Vanligast förekommande är AI inom områden som informationssökning, bildigenkänning och taligenkänning. Den personliga assistenten Siri i mobilen är ett exempel, men även den digitala musiktjänsten Spotify använder sig av AI för att erbjuda skraddarsydda musiklistor till sina användare.

Några av de vinster och fördelar som lyfts fram med AI är att risken för fel minskar, samtidigt som vi kan uppnå en större precision och noggrannhet. Arbetet kan effektiviseras och insamling av data kan ske på mycket kort tid. Den artificiella intelligensen agerar rationellt – inte känslomässigt - och kan finnas tillgänglig dygnet runt. Ibland ses just opartiskhet som ett skäl för att använda automatiserade system istället för mänskligt beslutsfattande.

Samtidigt pekar experter på att det är viktigt att inte förbise riskerna med tekniken. Om någonting går fel och det skapas orättvisor i ett system riskerar det att drabba många fler och bestå under lång tid. Det kan också vara svårt att installera mänskliga värderingar och moral i maskinerna och få dem att agera etiskt riktigt. För att undvika dessa dilemman förespråkar man idag att beslutande system främst ska användas som stöd till mänskliga experter och beslutsfattare, som gör de slutgiltiga professionella och politiska avvägningarna.

Inom välfärdssektorn har AI börjat användas och fler automationer är på gång. Inom socialtjänsten har man börjat använda sig av handläggrobotar som får fatta beslut om diagnoser eller behandling, följt av diskussioner och avväganden av professionell personal som fattar det slutgiltiga beslutet. System med handläggrobot ökar tillgängligheten för invånare, ger snabbare service och ökad självständighet, samtidigt som man effektiviserar handlägningsprocessen och frigör tid för handläggare.

För att Finspångs kommun ska kunna fortsätta att leverera kvalitativ och jämlik välfärd till kommuninvånarna, med de demografiska utmaningar vi ser framför oss, bör vi satsa på processautomatisering för enklare rutinärenden. Med hjälp av en handläggrobot, det vill säga en programvara som kan utföra arbetsuppgifter precis som en vanlig handläggare, kan enklare kommandon, inställningar och kontroller automatiseras och tid frigöras för det personliga mötet.

Inom utbildningsområdet har adaptivt lärande börjat införas, vilket även Finspångs kommun kan dra nytta av. Adaptivt lärande går ut på att intelligenta mjukvaruprogram i datorn lär sig hur en elev tar till sig kunskap och därmed har möjlighet att anpassa utbildningsinnehållet för den enskilda eleven. Adaptiva utbildningsprogram har potential att effektivisera lärandet på flera sätt. Eleven kan få anpassat stöd och förses med utmaningar utifrån den egna utbildningsnivån. Läraren får en bra inblick i var varje elev befinner sig och utvecklas i sitt lärande och kan individanpassa, effektivisera utbildningen och prioritera sin tid annorlunda.

Systemintegration – en förutsättning för effektiva och automatiserade digitala tjänster

Landets kommuner sitter idag på en mängd olika verksamhetssystem som var för sig skapar ett värde för såväl privatpersoner som tjänstemän. Problemet är att de inte ”pratar” med varandra. Olika gränssnitt och standarder minskar möjligheterna till integrationer, som är en förutsättning för att se digitaliseringens fulla potential. Det är först när hela processen blir digital som vi kan se effekterna i form av snabba och effektiva digitala tjänster, som bidrar till att spara både tid och pengar.

För att undvika fortsatt inlåsning i verksamhetssystemen, måste Finspångs kommun ställa krav på både nya och befintliga verksamhetssystem och konkurrensutsätta dem vid upphandling. Tydligare krav ger marknaden möjlighet att bli ett mer innovativt stöd i kommuners digitala verksamhetsutveckling.

Finspångs kommun bör även se över utbildningssidans digitala verktyg och eftersträva en sammanhållande digital plattform, som bidrar till att underlätta lärarens arbete med elevinformation, planering och administration av elevernas arbete. Mer tid kan läggas på kärnverksamheten - pedagogiken och att finnas till hands för eleverna – samtidigt som föräldrar ges möjlighet att följa elevens utveckling och snabbt få relevant information.

Integrationer mellan kommunens digitala tjänster och verksamhetssystem ska eftersträvas men detta arbete får inte ske på bekostnad av att e-tjänsteutvecklingen och lanseringen av nya digitala tjänster bromsas upp eller stannar av. Här finns stora möjligheter att samverka med andra kommuner som använder sig av samma verksamhetssystem och brottas med samma problem. Flera integrationsprojekt pågår runtom i landet och det finns all anledning att bevaka dem och att aktivt söka samarbete för att gemensamt kunna bidra till att nya digitala vägar skapas.

Digitaliseringens roll för de globala målen och en hållbar utveckling (Agenda 2030)

Sverige ska vara ett föregångsland i implementeringen av de globala målen för hållbar utveckling, Agenda 2030. Digitalisering är ett viktigt verktyg för att nå flera av målen.

Kraven på välfärd och minskad klimatpåverkan ökar, liksom kraven på konkurrenskraft och innovation till följd av globaliseringen. Den digitala utvecklingen erbjuder stora möjligheter att klara dessa samhällsutmaningar. Genom att utnyttja IT och information på ett smart sätt kan servicen förbättras, kvaliteten och effektiviteten höjas, innovationskraften och delaktigheten stödjas.

Innovation är också en nyckelfaktor i arbetet med att påskynda förändringen som krävs för att nå de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030 och Parisavtalet.

Delmål

I Regeringskansliets digitaliseringsstrategi ”För ett hållbart digitaliserat Sverige – en digitaliseringsstrategi” presenteras visionen av ett hållbart digitaliserat Sverige, där det övergripande målet är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. För att nå det övergripande målet har man satt upp fem olika delmål om digital kompetens, digital trygghet, digital innovation, digital ledning och digital infrastruktur. Delmålen förklarar hur digitalisering ska kunna bidra till en positiv samhällsutveckling.

Dessa vägledande delmål kan appliceras på det digitaliseringsarbete vi står inför i Finspångs kommun.

Digital kompetens och ett minskat digitalt utanförskap

I Finspångs kommun ska alla kunna utveckla och använda sin digitala kompetens.

Digital kompetens innebär att alla ska vara förtrogna med digitala verktyg och tjänster samt ha förmåga att följa med och delta i den digitala utvecklingen utifrån sina egna förutsättningar. Det handlar dels om tekniska färdigheter, att kunna använda digitala verktyg och tjänster, dels om medie- och informationskunnighet – att kunna hitta, analysera, kritiskt värdera och skapa information i olika medier och sammanhang. Det kan också handla om att följa med i den digitala utvecklingen på ett sätt som ger möjlighet att få behålla en anställning eller att kunna starta och driva företag.

Förståelse för digitala mediers funktion, förmåga att ta del av och skapa innehåll liksom kunskap om algoritmers betydelse för vilken information som presenteras är, tillsammans med ett källkritiskt förhållningssätt, centralt i ett digitalt samhälle. Medie- och informationskunnighet hos både lärare och elever är därför grundläggande.

Forskning visar att digitaliseringen i skolan handlar mer om skolutveckling än om teknik⁸. Utan en pedagogisk plan, kopplad till fortbildning för lärarna, blir datorn bara ett tekniskt hjälpmedel som eleven använder för att skriva och söka information. Insatser måste göras för en likvärdig tillgång till IT inom förskola och skola. Den digitala kompetensen måste stärkas hos både elever och lärare, liksom den strategiska kompetensen hos förskolechefer och rektorer, samt ge förutsättningar för att digitaliseringens möjligheter ska tas tillvara för skolutveckling och för utveckling av undervisningen.

För att skolorna i Finspångs kommun ska uppnå en hög digital mognad krävs det tillgång till modern teknik, men digitalisering i skolan måste i första hand handla om pedagogisk insikt om lärandet och hur den pedagogiska nyttan förändras när man inför tekniken i skolan, inte om tekniken i sig själv.

Den 1 juli 2018 sker flera förtydliganden och förstärkningar i bland annat läroplaner, kursplaner och ämnesplaner för grundskolan och gymnasieskolan på nationell nivå. Syftet är att tydliggöra skolans uppdrag att stärka elevernas digitala kompetens. Ändringarna rör bland

⁸ Digitaliseringen i skolan – dess påverkan på kvalitet, likvärdighet och resultat i utbildningen, Rapport från riksdagen 2015/16:RFR18

annat rektorers och lärares uppdrag, skolbibliotekets roll och undervisningen i enskilda ämnen.

Sammanfattningsvis avser ändringarna:

- att programmering införs som ett tydligt inslag i flera olika ämnen i grundskolan, framför allt i teknik och matematik
- att eleverna blir stärkta i sin källkritiska förmåga
- att eleverna ska kunna lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt sätt med användning av digital teknik
- att eleverna ska arbeta med digitala texter, medier och verktyg
- att eleverna ska använda och förstå digitala system och tjänster
- att eleverna ska utveckla en förståelse för digitaliseringens påverkan på individ och samhälle

Under höstterminen 2018 ska även de nationella proven digitaliseras. Resultaten ska bedömas av någon annan än den undervisande läraren och särskilt beaktas vid betygsättning i syfte att öka likvärdigheten och rättssäkerheten.

Utifrån de nationella riktlinjerna har en IT-strategisk plan för digitalisering av förskola och grundskola färdigställts av utbildningssektorn i Finspångs kommun under 2017. Planen har tagits fram för att möjliggöra och skapa bättre förutsättningar i arbetet med att öka måluppfyllelsen i utbildningssektorn. Strategin ska ge stöd och vägledning i planering och genomförande av verksamheternas insatser inom IT-området och digitalisering.

Finspångs kommun har tagit ett stort kliv när det gäller att introducera programmering i skolan. Det höga deltagandet i Hour of Code⁹, en entimmes introduktion till datavetenskap, placerade Finspång på förstaplatsen av alla Sveriges 290 kommuner på Kodkartan¹⁰ för 2017. Så gott som alla Finspångs förskolor och grundskolor deltog i evenemanget. Målet är att behålla förstaplatsen, vilket känns extra angeläget nu när programmering har blivit en del av läroplanen.

Digitaliseringsutvecklingen innebär även att arbetsmarknaden förändras, vilket medför att arbetsgivare behöver ta ett ökat ansvar för att bidra till ett livslångt lärande. Arbetslivet genomgår förändringar där digitaliseringen bryter upp gamla mönster och strukturer.

Det behövs en ökad digital kompetens på alla nivåer inom offentlig sektor - från politisk ledning, till styrgrupper hela vägen ned till medarbetare.

⁹ Hour of Code är världens största utbildningsevenemang som går av stapeln i december varje år över hela världen. Det går ut på att alla klassrum bjuds in till att hålla en timmes programmering med sina elever. Hour of Code är utformad för att avmystifiera kod och visa att vem som helst kan lära sig grunderna. Forskning visar att barn kan förstå programmeringsprinciper innan de ens kan läsa eller skriva. I själva verket är deras hjärnor mer mottagliga för datorspråk vid ung ålder, precis som för främmande språk.

¹⁰ www.kodkartan.se

Digital trygghet

I Finspångs kommun ska det finnas de bästa förutsättningarna för alla att på ett säkert sätt ta del av, ta ansvar för samt ha tillit till det digitala samhället.

Privatpersoner och företagare ska känna tillit till och förtroende i användningen av kommunens digitala tjänster. Det ska också vara enkelt att använda de digitala tjänster som erbjuds.

Välfärdsteknik möjliggör ökad trygghet, service och delaktighet för individen i hemmet och ger större frihet och självständighet. Digital teknik har stor potential att bidra till att äldre personer och personer med funktionsvariationer ska kunna bo kvar hemma och känna sig trygga och delaktiga i samhället.

Internt, inom kommunens verksamheter, finns ett behov av att koppla ihop verksamhet och teknik. Det är viktigt att säkra den tekniska kompetensen för att verksamheterna ska känna sig trygga i de val som görs.

Digital innovation och samverkan

I Finspångs kommun ska det finnas de bästa förutsättningarna för att digitalt drivna innovationer ska utvecklas, spridas och användas.

Digitalisering bör inte vara ett självändamål. Det handlar om att använda digitaliseringens möjligheter på bästa sätt i alla samhällsfunktioner och öka människors livskvalitet. Den kommun som väljer att vara med och driva förändringen i en positiv riktning ökar sina chanser att lyckas och att ses som en attraktiv kommun att bo och verka i.

Digital innovation innebär att förutsättningar för nya eller bättre lösningar som ger värde för miljö, samhälle, företag och individer skapas och sprids. Finspångs kommuns verksamheter måste samverka kring utbyte av information över verksamhetsgränser och bidra till ett mer samordnat bemötande i kontakten med privatpersoner och företagare.

Privatpersoner och företagare möter regelbundet offentlig sektor vid olika skeenden i livet – livshändelser. Ofta är flera offentliga och privata aktörer inblandade, men inte sällan brister samordningen. För att göra mötet med offentlig sektor enklare och effektivare behöver de olika aktörerna samverka så att privatpersoner och företagare slipper agera koordinator mellan inblandade aktörer. För att uppnå detta måste de samverkande aktörerna vara överens om hur mötet med myndigheterna ska ske, vad som startar och avslutar processen, vilken information som ska utbytas och vilka tjänster som behövs i livshändelsen för att en viss servicenivå ska nås.

Samutnyttjande av digitala tjänster

Det är få kommuner som själva har kompetens eller resurser att driva den verksamhetsutveckling som digitaliseringen innebär. En ökad kommunal samverkan är därför nödvändig. Finspångs kommun ingick under 2015 ett samverkansavtal med sex andra kommuner – Cesam Öst - för att samverka kring e-tjänstutveckling.

Öppen standard – öppna data och öppna API:er

Trots att Sverige är ett av världens mest transparenta och öppna länder är data en underutnyttjad tillgång. Det är helt enkelt inte tillräckligt enkelt för företag eller andra organisationer att hitta eller använda offentlig data idag.

Öppna data bidrar till att organisationen blir mer transparent. Det leder i sin tur till en mer upplyst befolkning som tar välinformerade beslut, vilket ger ökad samhällsnytta och en förbättrad demokrati. Dessutom kan nyskapande webbtjänster och appar leda till att klokare beslut tas även internt.

Finspångs kommun bör publicera alla data som det inte finns något hinder för att publicera. Ett exempel på hinder är data som kan påverkas av dataskyddsförordningen (GDPR), upphovsrättslagen och uppgifter skyddade av sekretess.

Digital ledning

I Finspångs kommun ska relevant, målmedveten och rättssäker effektivisering och kvalitetsutveckling ske genom digitalisering.

För att digitalisering ska lyckas behöver det vara tydligt att det handlar om att lösa konkreta problem, både för medborgaren och inom förvaltningen. Det gäller att identifiera de faktiska problemen och att analysera inom vilka områden digitala lösningar och digitala arbetssätt gör störst nytta. Om man istället utgår ifrån specifika tekniska produkter kan det bli en situation där lösning söker problem. Digitalisering är ingen teknikfråga. Tekniken finns redan och nu gäller det att hitta nya arbetssätt för att kunna göra verklighet av digitaliseringen och få ut dess fulla potential.

Ansvar

Vi tar initiativ, är engagerade och genomför fattade beslut.

Digital infrastruktur och förutsättningar för digital utveckling

Hela Finspångs kommun bör ha tillgång till infrastruktur som medger snabbt bredband, stabila mobila tjänster och som stödjer digitalisering.

IT spelar en allt större roll och är av vikt både för företag och för privatpersoner. Den digitala infrastrukturen innebär en större frihetsgrad för var man väljer att bo och etablera verksamhet. Stabila och bra uppkopplingar med fiber ses idag som samhällsviktig infrastruktur likvärdig el och vatten. Tillgången till uppkoppling bedöms vara ett av de viktigaste verktygen för fortsatt utveckling och tillväxt i hela Sverige. Fiberutbyggnaden är viktig för att undvika att skapa ett segregerat samhälle.

Finspångs kommun ska ge näringsliv och privatpersoner tillgång till bredband med hög kapacitet för att kunna nyttja informationsteknologi och de tjänster som erbjuds. Förbindelser med hög kapacitet till kringliggande kommuner ska nyttjas för att ta tillvara möjligheter till samverkan kring olika system för informationsteknologi. Kommunens invånare och företag ska ha tillgång till en öppen bredbandsmarknad.

Kommunen verkar tillsammans med Länsstyrelsen för att få till mer ortssammanbindande nät med extern finansiering. Inget sådant nät kommer att byggas enbart med egna medel. Extern finansiering kan vara delad mellan flera kommuner som kan jobba tillsammans på sträckor

som har betydelse för båda kommunerna. Prioriteringarna ligger till grund för ansökningar om stödmedel både från staten och från EU.

Källor

Agenda 2030 för hållbar utveckling, Regeringskansliet

Artificiell intelligens – Möjligheter för välfärden, Sveriges Kommuner och Landsting, 2017

*Digital agenda för Östergötland 2014-2020
Strategi för eSamhället, Avdelningen för tillväxt och samhällsbyggnad*

*Digitaliseringen i skolan – dess påverkan på kvalitet, likvärdighet och resultat i utbildningen,
Rapport från riksdagen 2015/16:RFR18*

En tidsenlig skola – Plan för digitalisering inom utbildningssektorn 2018-2022

*Framtidsperspektiv för Finspångs kommun 2017 – Utmaningar och ansvar
(IT-strategi 2013-2015)*

För ett hållbart digitaliserat Sverige – en digitaliseringsstrategi, Regeringskansliet

*Handlingsplan 2017-2025, Förutsättningar för digital utveckling i kommuner, landsting och
regioner, Sveriges Kommuner och Landsting, 2017*

*Sakernas internet – Möjligheter för välfärd och samhällsbyggnad, Sveriges Kommuner och
Landsting, 2017*

Strategi för eSamhället, Sveriges Kommuner och Landsting 2011

Strategisk plan 2018-2020 och budget 2018, Finspångs kommun